बनगाड कुपिण्डे नगरपालिकासल्यान
कर्णाली प्रदेश
एघारौ अधिवेशन प्रस्तुत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

नगरसभामा प्रस्तुत मितिः २०७९।०३।१०

नेपालको संविधानले दिएको संवैधानिक अधिकारको प्रयोग गर्दै, नेपालको संविधानको प्रस्तावनाको मर्म र भावनालाई आत्मसातगर्दै, स्थानीयसरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अधिकारलाई प्रयोग गर्दै नेपालको पन्ध्रौं योजनाका दीर्घकालीन लक्ष्यहरुलाई आदर्शको रुपमा आत्मसात गर्दै, दिगो विकास लक्ष्य (सन् २०१६-२०३०) **लाई समेत मध्यनजर गर्दै,**

सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनता र जनताद्वारा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको हैसियतले**बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका** यस गरिमामय **एघारौ अधिवेशन**नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई गर्व लागेको छ । यस अवसरमा अधिकार प्राप्तिका लागि भएका महान जनयुद्ध, जनआन्दोलन,प्रदेश स्थापनाकोआन्दोलनमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञातअज्ञात महान् शहीदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछु । यस क्रममा बेपत्ता योद्धा, घाइते अपाङ्ग भएका योद्धा र जनमुक्ति आन्दोलनमा सहभागी भई ऐतिहासिक योगदान पुर्‍याउने महान् जनसमुदायहरुप्रति सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

नीति तथा कार्यक्रमका आधार र प्राथमिकताहरु

- आवश्यकता पहिचान गर्दा नेपालको संविधान र विद्यमान कानुन अनुरुप स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरु तथा नेपाल सरकार र कर्णाली प्रदेश सरकारको आवधिक योजना तथा आर्थिक वर्ष २०७९।८० को नीति तथा कार्यक्रम र वजेटका प्राथमिकताहरुलाई समेत आधारको रुपमा लिईएको छ।
- वजेट विनियोजन गर्दा वहुवर्षिय आयोजना तथा चालु आर्थिक वर्षका अधुरा योजनाहरुलाई सम्पन्न गर्न प्राथामिकता दिईनेछ साथै वार्षिक कार्यक्रम तय गर्दा स्थानीय श्रोत, सीप र प्रविधिको प्रयोग हुने तथा रोजगारी सृजना गर्ने आयोजनाको छनोट गरीनेछ ।

आर्थिक विकास

१. कृषि तथा पशुपालन

- कृषि र पशुपालनको क्षेत्रमा नगरपालिका क्षेत्र भित्रका कम्तीमा दुई स्थानमा नमुना योग्य कृषि र पशुपालन फर्महरु सावर्जनिक निजी साझेदारी मोडलमा सञ्चालन गरिनेछ ।परम्परागत कृषि प्रणालीलाई प्रतिस्थापन गर्दै आधुनिक कृषि औजार मार्फत कृषकहरुलाई व्यवसायिक उत्पादनमा प्रोत्साहन गरिनेछ । व्यवसायउन्मुख अगुवा किसानहरुलाई मल, विउ, तथा कृषि औजारमा अनुदान उपलब्ध गराउनुका साथै

बजार व्यवस्थापन तथा कृषि तथा पशुबिमाका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । वाताबरण अनुकूलको कृषि उत्पादनमा जोड दिईने छ।

- स्थान विशेषको आधारमा उत्पादन पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी खाद्यान्न,तरकारी,फलफूल आदिको उत्पादन संभाव्यता अध्ययन अनुसन्धान,संकलन,प्रशोधन,भण्डारणको उचित व्यवस्था मिलाईने छ ।
- कृषकहरुलाई आवश्यक पर्ने मल,विउ,औजार उपकरणहरु सरल र सहज ढंगवाट उपलव्ध गराईने छ र कृषकको उत्पादित सामाग्रीहरुलाई व्यावसायिक कृषीमा वजार सम्म ढुवानीको लागि अनुदानको व्यवस्था गरीनेछ ।
- कृषिमा आधुनिक प्रविधिको अवलम्बन गरी कृषि, पशुवस्तुकोउत्पादन, उत्पादकत्व र सामुहिक बजारिकरण प्रवर्द्धन गरिनेछ । यसका लागि निजिक्षेत्र तथा संघ संस्थाहरुसंग लागतसाझेदारीमा बहुबर्षिय कार्य्रमसंचालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- वांझो जमीन खेतीयोग्य बनाई रोजगार मुलक कार्यमा सहयोग पुर्याउने कृषकहरु र व्यावसायीहरुलाई आवश्यकता अनुसार विशेष व्यवस्था गरीनेछ ।
- .किसानको लागत मुल्य प्राप्तीको सुनिश्चतातको लागि कृषि तथा पशु विमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित गर्न नीतिगत तथा कार्यक्रमगत व्यवस्था गरीनेछ ।
- उत्पादित बस्तुहरुको भण्डारणका लागि चिस्यान केन्द्र निर्माण गर्न जग्गा प्राप्ती तथा बिस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार पारी आवश्यक बजेट व्यावस्थापन गर्न संघ र प्रदेश सरकार समक्ष पहल गरिने छ ।
- पशुपालन व्यवसायवाट उत्पादन हुने स्वस्थ र ताजा माछा ,मासु, अण्डा दुग्ध जन्य पदार्थहरु प्रशस्त मात्रामा उपलव्ध गराउन वाताबरण अनुकूलका उपयुक्त स्थानको छनौट गरीने छ ।
- निजि क्षेत्र संगको सहकार्य र साझेदारीमा छाडा चौपाया नियन्त्रण तथा महामारी रोगको नियन्त्रणका लागि ईच्छुक साझेदारहरुलाई भौतिक सुधारको लागि आवश्यक सहयोग गरीनेछ ।
- नगरक्षेत्रमा रहेका कृषि उत्पादनलाई बढावादिने संभाव्यता भएको क्षेत्रको माटो परिक्षणगरि कहा के उत्पादन गर्न सकिने हो सोको विज्ञ मार्फत वैज्ञानिक अध्ययन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- किसानहरुले मेहेनत गरी उर्वर बनाएको भिरालो वारिको मल र माटोको सुरक्षाकोलागि खेतवारि गरा सुधारको योजना तर्जुमा गर्न सचेतना कार्यक्रमको नीति अबलम्वन गरिनेछ ।

२. उद्योग तथा वाणिज्य

- विभिन्न प्रकारका रोजगारमूलक ,आयमूलक रोजगारको अवसर सृजना गर्न प्रभावकारी कार्यक्रहरुको तर्जुमा गरीने छ ।
- सवै क्षेत्र र वर्गहरुको लागि सीप विकास तथा क्षमता विकास तालिमहरु संचालन गरीने छ ।
- साना घरेलु तथा लघु उद्यम स्थापनामा आर्थिक प्राविधिक सहयोगको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- नगरभित्र संचालनमा रहेका विभिन्न घरेलु उद्योगहरुको लगत अध्यावधिक गरी अझै व्यवस्थित र उत्पादनमुखी वनाउन कार्यविधिको आधारमा आर्थिक अनुदान प्रदान गरीनेछ ।
- विभिन्न जातजाती दलीत तथा पिछडिएका वर्ग महिलाहरुको लागि सिपमा आधारित घरेलु उद्योग व्यवसायको व्यवस्थापन तथा यस कार्यको लागि आवश्यक पर्ने आर्थिक कोष व्यवस्थापन समेत गरीने छ ।
- माटोका भाँडाकुडा,खेलौना,मूर्ति,डोरी, मुढा,ढाँका कपडा वुनाई, सिलाई कटाई,अचार, सेलरोटी आदि व्यवसाय सञ्चालनमा आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।
- होटल व्यावसायलाई थप व्यवस्थित र व्यावसायिक वनाउन तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

३. पर्यटन

- नगर भित्र रहरेका सवै प्रकारका पर्यटकिय, ऐतिहाँसिक, पुरातात्वीक तथा धार्मिक सास्कृतिक सम्पदाहरुको लगत अध्यावधिक राखिनेछ ।
- विभिन्न ऐतिहाँसिक सम्पदाहरुको पुनः निर्माण वा जिर्णोद्धारमा लगानी गरीने छ । यस्तो कार्यमा विज्ञ तथा विशेषज्ञहरुको समेत राय परामर्श लिई स्थानिय मठ,मन्दीर, गुफाहरुको पौराणिक,सांस्कृतिक,ऐतिहाँसिक कलात्मक स्वरुप र महत्वलाई कायमै राखिने छ ।
- परम्परागत भाषा, लिपी,जात्रा,पर्व, कलासंस्कृति जस्तै वनगाडी टप्पा, लहरे नाचको संरक्षण जगेर्ना गरीने छ ।
- पर्यटन क्षेत्र आर्थिक मेरुदण्डको रुपमा रहेकोले कुपिण्डे ताल संरक्षण, पर्यटकिय गतिविधी बढाउन आवश्यक थप भौतिक पूर्वाधार निर्माण, होमस्टे स्थापना तथा सञ्चालन र त्यसको दीगो व्यवस्थापनकोलागि नगरपालिका आफै तथा अन्य क्षेत्रिय एवं राष्ट्रिय सरोकारवाला निकाय (पर्यटन वोर्ड, टुर्स एशोसिएशन,

ट्राभल्स एशोसिएशन) सँग समन्वय गरि थप योजनासाथ जिल्लाकै पर्यटकिय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।

४. सहकारी

- वनगाड कुपिण्डे नगरपालिका १२ वडाहरुमा यस नगरपालिकाको सहकारी ऐन बमोजिम सहकारी संस्थाहरु दर्ता गरी नागरिकहरुको आर्थिक तथा समाजिक विकासमा जोड दिईने छ ।
- स्थापना गरिएका सवै सहकारी संस्थाहरुको नियमित अनुगमन तथा नियमन कडाईका साथ गरीने छ ।
- विभिन्न सहकारी तथा वित्तिय संघ संस्थाहरुवाट सुलभ ढंगवाट ऋण प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाई नागरिकहरुलाई हरेक क्षेत्रमा व्यावसायिक वन्न प्रेरीत गरीनेछ वित्तिय संस्था र सहकारकिो नियमित अनुगमणको व्यवस्था मिलाई सो को प्रतीवेदन नगरपालिकामा ६।६ महिनामा पेश गर्ने गरी संयन्त्रको विकास गरीएको छ ।
- दर्ता भएका सहकारीहरुको कार्यक्षेत्र विस्तार तथा आयआर्जन वृद्धि गरि आत्मनिर्भर बनाउन बिउपुजी उपलब्ध गराइनेछ ।

५. वित्तिय क्षेत्र

- नगरक्षेत्र भित्र हाल सञ्चालित बैंक तथा वित्तिय निकायहरुको कार्य प्रगति तथा समन्वयलाई आत्मसाथगरि पुराना कार्यगरिरहेका बैंक तथा वित्तिय निकायहरुको संझौता थप गर्ने र नयाँ बैंक तथा वित्तिय निकायहरुको स्थापना तथा सञ्चालनकालागि समबन्धित निकायहरुसँग समन्वय एवं सहकार्य गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।

सामाजिक विकास

१. शिक्षा

- नगर भित्रका प्रत्येक विद्यालयहरुमा समय सापेक्ष वैज्ञानिक तथा प्राविधिक शिक्षा प्रणाली विकास गरीने छ । नगरभित्रप्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षालय स्थापनाका लागी आवश्यक पहल चालिनेछ ।

- विद्यालयहरुको भौतिक संरचना, खानेपानी, सौचालय जस्ता आधारभुत सेवामा आवश्यक रकम विनीयोजन गरिने छ ।
- जोखिममा परेका वा आर्थिक अवस्था कमजोर तथा जेहेन्दार वालवालिकालाई विद्यालय तह र प्रमाणपत्र तहमाचिकित्सा,इन्जिनियरिङ,कृषिभेटेरेनरीवनविज्ञानतथासूचनाप्रविधिअध्ययनगर्नकालागि विशेष छात्रबृत्तिको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- नगर भित्र रहेको विद्यालय तथा क्याम्पसहरुको निरन्तर रुपमा स्तर बृद्धि गर्दै स्थानिय स्तरमानै उच्च शिक्षा प्राप्त गर्ने वाताबरण मिलाइने छ ।
- विद्यालयहरुमा वाताबरण प्रबर्द्धन कार्यक्रम लागु गर्न प्रत्येक वर्ष एक सामुदायिक विद्यालयलाई छनौट गरी पुस्कृत गरिने छ ।
- हरेक वर्ष कम्तीमा १ पटक शिक्षक तथा अभिभावकहरु विचमा शैक्षिक अन्तक्रियाको आयोजना गरिने।
- विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक दरवन्दीको लेखाजोखा गरी शिक्षकहरुको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गरि सक्षम, सबल र प्रतिस्पर्धी जनशक्ति उत्पादन गर्न नगर भित्रका सामुदायिक माध्यामिक विद्ययालयमा अंग्रेजी माध्याममा पठनपाठनको सुरुवात गरिनेछ ।
- विद्यार्थी संख्या नभएको विद्यायलय लाई पाएक पर्ने स्थानमा मर्ज गर्ने, शुन्य दरवन्दि भएको आधारभूत तथा मावि तहमा विषयगत दरवन्दिमा अर्को व्यवस्था नभए सम्मकोलागि जिल्ला शिक्षा समन्वय इकाइसँग समन्वयगरि आवश्यक स्वयं सेवक शिक्षक नियुक्ति गरिनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्दा नै **स्थानीय जडिबुटी, औषधिजन्य वनस्पतिहरुको पहिचान, प्रयोग एवं दिगो विकास** को खाका तयारगरी विद्यायल देखि नै सजग नागरिक निर्माण गर्न विद्यार्थिहरुलाई सो को वारेमा अध्यापन गराइने नीति कार्यान्वयन गरिने छ ।
-

२. **स्वास्थ्य**

- नगर क्षेत्रभित्र १५ सैयाको आधारभूत अस्पतालको निर्माणको सुरुवात गरिने छ ।
- आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, सहरी स्वास्थ्य केन्द्र तथा खोपकेन्द्रहरुको आवश्यकता अनुसार विस्तार गरी दक्ष स्वास्थ्यकर्मी तथा प्रयाप्त औषधिको व्यवस्था गरिने छ ।

- विशेषज्ञ डाक्टर सहितको निशुल्क घुम्ती स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरिने छ ।
- परिवार नियोजन,सुरक्षित मातृत्व तथा नवजात शिशु स्वास्थ्य, वाल स्वास्थ्य, सुनौला हजार दिन, क्षयरोग नियन्त्रण, यौन रोग र एच आई भि एड्स नियन्त्रण, कुष्टरोग नियन्त्रण, लागु औषध तथा दुर्व्यसन, वाताबरणीय स्वास्थ्य र सरसफाई, दीर्घरोग सम्बन्धमा निरोधात्मक, प्रवर्धनात्मक र उपचारात्मक कार्यहरुलाई प्रभाबकारी रुपमा कार्यान्वय गरिदै जानेछ । साथै मेरो स्वास्थ्य मेरो पोषण कार्यक्रम लागुगरिनेछ ।
- महामारी तथा संक्रामक रोग निन्त्रणका लागि तत्काल रोकथामको पहल गरीने छ ।
- महिला स्वास्थ स्वयंसेविकाहरु, आमा समूहहरुको लागि आवश्यक प्रशिक्षणको व्यवस्था गरीनेछ।
- ७५ वर्ष उमेर पुगेका जेष्ठ नागरिकहरुलाई घरदैलामा नै गएर निशुल्क स्वास्थ सेवा उपलव्ध गराईने छ ।
- स्वास्थ्य चौकिहरुमा हाल रहेको जनशक्तिलाई विकेन्द्रित गरि स्वास्थ्य सेवालाई सबैको पहुँच पुर्याउन शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक सञ्चालनगर्ने नीतिलाई निरतरता दिइनेछ ।
- मानसिक स्वास्थ्यको संवेदनशिलतालाई मध्यनजर गरी हाल देवस्थल स्वास्थ्य चौकीमा मात्र संचालनमा रहेको मानसिक स्वास्थ सम्बन्धी परामर्श सेवालाई अन्य स्वास्थ्य चौकी र विद्यालयहरुमा विस्तार गरिने छ ।

३. खानेपानि तथा सरसफाई

- नगरपालिकाका वजार क्षेत्रहरुमा सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण गरीने छ ।
- समुदाय स्तरमा शहरी सरसफाई जनचेतनामूलक कार्य गरीने छ ।नगरस्तरिय सरसफाइ अभियानलाई निरन्तरता दिइने छ । साथै पुनः प्रयोग गर्न सकिने फोहरवाट विभिन्न सामग्रीहरु वनाउन सकिने तालिम संचालन गरीने छ यस्को लागि निजि तथा गैह्र सरकारी क्षेत्रसंगको साझेदारीलाई प्राथामिकता दिईनेछ ।
- हाल संचालन आईरहेको फोहर मैला व्यवस्थापन प्रक्रियालाई अझै व्यवस्थित गराईने छ र नयाँ ल्याण्डफिल्ड साइट निर्माणका लागी आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

- खानेपानीको आपूर्ति सहज वनाउन स्थानिय मूल, धारा पंधेरा संरक्षणमा जोड दिईने छ । साथै आवश्यक स्थानहरुमा लिफ्ट खानेपानी योजना सञ्चालन गर्न संघ र प्रदेश सरकारसंग आवश्यक वजेट व्यवस्थापनका लागी पहल गरिने छ ।
- खानेपानि तथा सरसफाईलाई प्रभावकारि बनाउन नगरक्षेत्र भित्र कार्यगरिरहेका वा कार्य गर्न इच्छुक अन्य सरकारि तथा गैरसरकारि निकायसँग समन्वयगरि कार्य सञ्चालन गरिने छ ।
- खानेपानिका मुलहरु संरक्षण गरी बढ्दो खानेपानिको समस्या समाधान गर्न नगरक्षेत्र भित्रका अग्ला टाकुरा, सार्वजनिक क्षेत्रहरुलाई वातावरणीय जोखिम नहुने (पहिरो नआउने तथा भुक्षय नहुने) गरि **रिजार्ज पोखरिहरु** निर्माण गरिने छ ।

४. **संस्कृति प्रवर्द्धन**

- नगरपालिका भित्र वसोवास गर्ने सवै जात जाती धर्म समुदायहरु वीच रहेको परम्परागत कला, संस्कृती, भेषभुषा, मातृभाषा आदि लाई नगरकै शोभाको रुपमा लिई संरक्षण तथा जगेर्ना गर्ने कार्य गरीने छ । यस क्षेत्रलाई परीचित गराउने वनगाडी टप्पा नाच र लहरे नाचको संवर्द्धन र प्रवद्धनको लागि आवश्यक नीति लिइएको छ ।
- कुपिण्डे ताल क्षेत्र भित्र स्थापना हुने होम स्टेमा उक्त सांस्कृतिक नृत्यको प्रचार प्रसार गरीनेछ ।
- कला तथा संस्कृति संग जोडिएका विषयहरुको विकासको लागि क्रियाशिल युवा क्लव तथ अन्य संघ संस्था, समूहहरुलाईउपकरणहरु उपलव्ध गराउने र सहकार्यमा जोड दिईनेछ ।

५. **लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण**

- बालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकासलाई टेवा पुर्याउन **बाल क्लव, बाल समूहहरुलाई क्रियाशिल** बनाइ उनिहरुको संस्थागत विकास गर्ने नीति लिइनेछ । त्यसकालागि केन्द्रीय बाल अधिकार परिषद काठमाण्डौसँग समन्वय गरिने छ ।
- दक्षिण एशियामै गलत अभ्यासको रुपमा रहेको **बालविवाह न्युनिकरण** गर्न यसको असर, प्रभाव तथा भविष्यमा हुने हानि बिषयमा शिक्षक, विद्यार्थि, अभिभावक, पण्डित (विवाह गराउने ब्राहमण), अभिभावक, जनप्रतिनिधी, प्रहरी बिच अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै बाल संरक्षण नीति, बालश्रम विरुद्धको रणनीति निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- समुदायमा पछाडी परेका वर्ग क्षेत्र जाति, लिङ्गहरुको राज्यको हरेक क्षेत्रमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण रणनीति निर्माण गरि तदनुरुप कार्य सञ्चालन गरिने छ ।
- अपांगता भएका व्यक्तिहरुको समूह लगायत अन्य सरोकारवालाहरुलाई अपांगता अधिकार सम्बन्धि सचेतना, अभिमुखीकरण तथा तालिम कार्यक्रम । स्थानीय तहमा अपांगतामैत्री भौतिक संरचनासम्बन्धि आचारसंहिता निर्माण तथा सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई सहायक सामाग्री वितरण कार्यक्रम, स्वरबोलाई सम्बन्धि अपांगता भएका व्यक्तिहरुका लागि बोली उपचार (speech therapy) कार्यक्रम, अपांगता भएका विद्यलाय उमेरका बालबालिकाहरुलाई शैक्षिक सामाग्री वितरण (विशेषगरी न्यून आर्थिक अवस्था भएका अभिभावकका बालबालिकालाई) गरिनेछ ।
- वेरोजगार अवस्थामा रहेका अपांगता भएका वयस्क महिला तथा पुरुषलाई सीपमूलक तालिम कार्यक्रम, सेवा प्रदायकहरुलाई अपांगतामैत्री सेवा प्रवाह सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा तालिम,अति जटील शारीरिक तथा मानसिक अपांगताका कारण अरुको पूर्ण सहारामा ज्यून बाध्यभएका व्यक्तिहरुलाई आर्थिक अवस्था हेरी विशेष सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- पालिकास्तरमा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार संरक्षण तथा प्रवर्द्धनको लागि नीति तथा कानून निर्माण, जेष्ठ नागरिक स्याहारकर्ताहरुलाई जेष्ठ नागरिक पोषण तथा अन्य व्यवहारगत तौरतरिका सम्बन्धि अभिमूखीरण तथा तालिम (छोराबुहारी, छोरी, वृद्धाआश्रम प्रमुख आदिलाई), विर्सने रोग जस्तै Dementia तथा Alzheimer's' सम्बन्धि सचेतना, त्यस्ता समस्या भएको जेष्ठ नागरिकहरुको पहिचान र निज तथा निजका परिवारलाई आवश्यक सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै हेरचाहमा रहेका जेष्ठ नागरिक सर्भेक्षणमार्फत असल स्याहारकर्ता पहिचान गरी असल स्याहारकर्तालाई एक पटक पुरस्कार कार्यक्रम उपलब्ध गराइने छ ।
- जेष्ठ नागरिक मध्य पनि अति अशक्तहरुकोलागि सामाजिक सुरक्षा भत्ता, घरघरमा पुर्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- आपतमा परेका पुरुष, महिला तथा बालबालिकाहरुको अल्पकालिन संरक्षणकालागि सञ्चालित अल्पकालिन आश्रय सहितको जिल्ला सेवा केन्द्रको हाल सम्मको प्रगति विवरण अनुगमनगरि कार्यप्रगतिको आधारमा सहयोग गर्न सकिने छ ।

६. **खेलकुद:** नगरस्तरिय खेलकुद संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न नगरस्तरिय खेलकुद समिति गठन गरी आवश्यक क्रियाकलाप संचालन गरिने छ ।

पूर्वाधार विकास

१. सडक तथा पुल

- नगर यातायात गुरुयोजनालाई अझ व्यवस्थित गर्दै निर्माण भएका सडकहरुको स्तरोन्नती तथा सुधारलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- नगर भित्रका विशेष गरी वडा मुकाम सम्म जोड्ने सडकलाई वार्ह्रैमास संचालन तथा सडकको दिर्घायूको लागी सडकको नाली निर्माणको लागि प्रधानमन्त्रि रोजगार कार्यक्रम र मुख्यमन्त्रि रोजगार कार्यक्रकमको रकमलाई परीचालन गरीनेछ ।
- नगरपालिकाका सवै वडाहरुलाई नगर केन्द्रसंग र अन्तर वडा सडक संन्जाल निर्माण गर्दै अन्य छिमेकी न.पा. र गा.पा. संग सडक सञ्जाल जोडीनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्रका सडक, ढल, सडक वत्ती, खानेपानी, टेलीफोन, विद्युत लगायतका भौतिक पूर्वाधारहरुको अभिलेख अध्यावधिक राखि आवश्यकता अनुसार वजार क्षेत्रमा सडक वत्तिको व्यवस्था गरिने छ ।
- नगरक्षेत्र भित्रका जग्गाको लागत लिएर सडक डिभिजन कार्यालय, मालपोत कार्यालय र नापि कार्यालयको समन्वयमा सडकहरु मापदण्डमा उल्लेख भए अनुसार चौडा गर्ने कार्य गरिनेछ ।
- सार्वजनिक प्रर्ती जग्गाहरुको लगत अध्यावधिक गरीनुका साथै संरक्षण र उपयोग सम्बन्धि योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरीनेछ साथै अतिक्रमण भई भोगचलन भएका पर्ति जग्गाहरुलाई कानुनको दायरामा ल्याई यस नगरपालिकाको आर्थिक ऐन बमोजिम राजश्व असुली गरिनेछ र सोहि अनुसार राजश्व परीचालन नीति तयार गरि कडाईका साथ कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- सूचना प्रविधिहरुको प्रयोग गरी समस्त नगर क्षेत्रको नियमित निगरानीको साथै सुरक्षा व्यवस्था कायम गरीने छ नगरका मुख्य क्षेत्रहरुमा सिसि क्यामरा जडान गरीनेछ ।
- नगरको विभिन्न स्थानहरुमा रहेका साना खहरे खोलाको कारण बर्षादको समयमा आउजाउ गर्न असहज हुने र विद्यार्थिको पठनपाठन समेत प्रभावित हुने तथा नागरिकको दैनिकलाई पनि असर पुर्याउने भएकोले आवश्यक देखिएका स्थानहरुमा नगरपालिका तथा स्थानीयको जनश्रमदानमा पुलपुलेसा निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२. सिंचाई

- नगरपालिका क्षेत्रमा सिंचाई सुविधा विस्तार तथा मर्मत संभार गर्न तथा सवै खेती योग्य जमिनमा सिंचाई सुविधाको आवश्यक व्यवस्था मिलाईनुका साथै ठुला सिचाई योजनाको लागि केन्द्र र प्रदेश सरकार संगको समन्वयमा वजेट व्यवस्थापन गरीएको छ ।
- भूमिगत ट्यूववेल, लिफ्ट सिचाई र नँया प्रविधिमा आधारित सिंचाईका माध्यमबाट स्थल विशेष नदी नियन्त्रण कार्यक्रम का साथै सिंचाई मर्मतसंभारका कामहरु गरीएका छ । उक्त कार्यको लागि रकम विनियोजन गरीएको छ ।

३. भवन तथा सहरी विकास

- वडा कार्यालयहरुको लागि उपयुक्त स्थानमा भवन निर्माणको सुरुवात गरिनेछ । थप वडा कार्यालय भवन निर्माणकालागि आवश्यक रकम व्यवस्थापनको लागि प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकार संग माग गरीनेछ ।
- बनगाड कुपिण्डे नगरपालिकाको प्रशासनीकभवन निर्माण कार्य आगामी आ व मा सम्पन्न गरिनेछ।
- नक्सापास नगरी वनाइएका भवनहरुको अभिलेखकिरण गर्न सूचना प्रवाह गरीने छ । तोकिएको समयभित्र अभिलेखिकरण नगर्ने घर धनीहरुलाई नगरपालिकावाट दिईने सेवा सुविधामा रोक लगाउनुका साथै अन्य कानून वमोजिम कारवाही गरीने छ ।
- नगरपालिकासँग उपलब्ध उपकरणहरु (डोजर, ट्रिपर,स्काभेटर) प्रयोग गरि नगरक्षेत्रभित्रका भौतिक पूर्वाधारहरुलाई नियमित मर्मत सम्भार गर्ने तथा आवश्यक रोजगारीकोलागि प्रधानमन्त्री तथा मुख्यमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमसँग समन्वय गरि आवश्यक जनशक्ति परिचालन एवं व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।

४.सञ्चार

- स्थानिय संचारकर्मी, संचारगृह, पत्रकारीताको संस्थागत विकास एवं क्षमता विकासको लागि आपसी समन्वय र सहकार्यमा कार्य सुचारु गरीनेछ ।

- नगर क्षेत्रमा F.M. रेडियो स्थापना तथा सेवा विस्तार गरिनेछ । नगरबासी कुनै व्यक्ति वा शहकारी संस्था वा समूहले F.M. रेडियो स्थापना गर्न चाहेमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।
- नगरक्षेत्र भित्र इन्टरनेट र टेलिफोन सेवालाई प्रभावकारी वनाउन सेवा प्रदायकहरुसंग समन्वय गरिने छ ।

५.उर्जा, लघु तथा साना विद्युत

- पहिचान गरिएका नगर भित्रका मुख्य व्यापारिक क्षेत्रमा प्रभावकारी सडक वत्ती जडान गरीने छ ।
- नगर भित्र लघु उर्जा तथा साना विद्युत आयोजना निर्माण गर्न सकिने स्थानहरुको संभाव्यता अध्ययन गरी संभव भएमाविद्युत उत्पादनको कार्य गरीने छ ।
- नगरपालिकामा विद्युतिकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- वैकल्पिक उर्जा कार्यक्रमलाई जोड दिईनेछ साथै अति विपन्न दलित समुदायलाई सौर्य उर्जा प्रदान गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

१. बन तथा भू संरक्षण,

- नगरपालिकामा बनको क्षेत्र धेरैभएको तर केवल नाङ्गो डाँडो र पाखाहरु मग भएकोले यसलाई हराभरा बनाउन तिन तहका सरकारहरुसँग सहकार्य मार्फत एक दशक भित्र हरियाला डाँडा बनाउने नीति तय गरिनेछ ।
- नदिजन्य वन पैदावार तथा जडीबुटी उत्पादन कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । यस कार्यको लागि व्यक्ति तथा वन समुदाय विच आपसी समझदारी गरी भूमीको प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।
- नगर क्षेत्र भित्र नर्सरी व्यवसाय संचालन गर्ने व्यवसायीलाई व्यवसाय गर्न आवश्यक रकम साझेदारी गरीनेछ ।

२. जलाधार संरक्षण र वातावरण संरक्षण

- पानीका स्रोत व्यवस्थापन एवं उचित उपयोग / संरक्षण गर्न पानीका मुहानहरुको नक्सांकन तथा गुणस्तर मापन गरि योजनागत तवरले कार्यान्वयन गरिनेछ।

३. जलवायु परिवर्तन

- कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय समयानुकुल गराउन जलवायु परिवर्तनलाई आत्मसाथ गर्दै जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नगर क्षेत्रभित्र कार्यगरिरहेका सरकारी एवं गैरसरकारी कार्यक्रम (सँग समन्वय गरिनेछ ।

४. फोहरमैला व्यवस्थापन

- नगरक्षेत्रलाई स्वच्छ सफा राखी नागरिकहरुलाई संबैधानिक अधिकार सुनिश्चित गर्न नगर क्षेत्रका होटेल रेष्टुरेन्टहरुसँग समन्वय गरी नागरिकहरुको सहज पहँचकोलागि निःशुल्क रुपमा चर्पि प्रयोगगर्ने वातावरण सृजना गरि **सामाजिक उत्तरदायित्व** वहन गर्न प्रोत्साहित गरिने छ । त्यसपछि पनि आवश्यक परे थप सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण गरिने छ ।
- हाल विश्वभरिनै समस्या रहेको फोहरमैला व्यवस्थापनको पक्षलाई व्यवस्थित गर्न नगर/शहरका वासिन्दालाई कुहिने तथा नकुहिने फोहोर छुट्टयाउन लगाई नागरिकको तवरबाटै फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नगरपालिकाले सहजिकरण गर्नेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई दिर्घकालिन बनाउन **फोहोरमैला व्यवस्थापन योजना** (**Waste Management Plan**) निर्माण गरिने छ ।

६. जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण

- खोलानाला आसपासका खेतियोग्य जमिनको सुरक्षा गर्न नगरक्षेत्रभित्र जोखिममा रहेका सबै वडाहरुको खोला नालालाई नियन्त्रण गर्न तटबन्ध निर्माण एवं सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट छुट्टयाउने नीति लिइनेछ ।

७. विपद व्यवस्थापन

- महामारी तथा संक्रामक (कोभिड, डेङगु, तथा अन्य आकस्मिक महामारी रोग) रोग नियन्त्रणका लागी नागरीक, सरोकारवाला निकायहरु तथा स्थानीय सरकारको समन्वयमा रोकथाम कार्य गर्न अग्रसर हुनेछ ।
- नेपाल भुकम्पिय जोखिममा रहेकोले नगरक्षेत्र भित्रका नागरिकहरुको सुरक्षित बसोबासको संवैधानिक अधिकार सुनिश्चित गर्न **भुकम्प प्रतिरोधि घर निर्माण** कालागि सबैवडा बाट प्रतिनिधित्वहुनेगरि डकर्मिहरुलाई तालिम प्रदान गरि अब बन्ने घर भुकम्प प्रतिरोधि बनाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- प्रत्येक बर्ष गर्मियाममा लाग्ने डढेलो न्यूनिकरण गर्न सबै वडाहरु एवं वस्तिहरुमा वडा अध्यक्ष तथा वडा सदस्यहरुको संयोजकत्व र सबै वस्तिका सचेत नागरिकहरुको पहलमा समूह निर्माणगरि **डढेलो न्यूनिकरणमा समुदायको योगदान** कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साथै डढेलो लाग्न नदिनबाट बन जोगाउने वस्ति टोलहरुलाई सम्मान तथा आवश्यक रकम पुरुस्कार स्वरुप प्रदान गरिने छ ।
- विपदहरुको रोकथाम तथा न्यूनीकरणको लागि पुर्व तयारी प्रतिकार्य र पुर्नलाभका कार्यक्रम संचालन गर्न स्थानीय विपद व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक वजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- पूर्वाधार विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्दा विपद जोखिम संवेदनशीलतालाई केन्द्रविन्दुमा राखि कार्यान्वयन गर्न सघाउ पुग्ने गरी डिजाईन तथा इष्टिमेट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- वाढी, पहिरो लगायत अन्य प्राकृतिक प्रकोपहरुले क्षती हुनसक्ने स्थानहरुको पहिचान गरी नियन्त्रणका उपायहरु पहिचान गरिनेछ ।
- नगर भित्रका सवै सरोकारवालाहरुको सहकार्यमा वन तथा वातावरण सम्बन्धि आवश्यक कार्यहरु गरीनेछ र जलाधार र वृक्षारोपन मुहान संरक्षण र फिल्टर पोखरीको निर्माण गरिने छ तथा माग र संभाव्यताको आधारमा अन्य स्थानमा पनि संचालन गरीने छ ।
- वाताबरणीय प्रभावलाई कम गर्न व्यापक रुपमा वृक्षारोपण तथा संरक्षण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी कार्य गरीने छ ।
- **विपद जोखिम अवस्थाको लेखाजोखा एवं नक्सांकन** गरिनेछ।
- विकास निर्माण कार्यमासामाजिक र वातावरणीय योजना, जलवायु परिवर्तन अनुकुलनसाथै जोखिम न्यूनीकरणलाइ मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ ।
- कुनै पनि विकास निर्माण कार्य पुर्व **वातावरणीय एवं सामाजिक अध्ययन** स्वीकृति लाइ अनिवार्य गराइने छ ।
- भूउपयोग नीति,ऐन, नियमावली कार्यान्वयन गराउन**उचित भूउपयोग योजना निर्माण** गरि कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

सुशासन तथ संस्थागत विकास

- कार्यपालिकाको कार्यालय वडा कार्यालय तथा विषयगत शाखा वा एकाईको सेवा प्रवाहलाई प्रविधि मैत्रि वनाइनेछ।

- स्थानीय तहको आन्तरीक आय, अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरण, राजश्व वांडफांड तथा रोयल्टी रकममा आउनसक्ने कमीलाई ध्यान दिदै लचकता सहितको उपयूक्त आकारको वजेट तर्जुमा गरीनेछ।
- सेवाप्रवाहको लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम प्रशासनीक खर्चको लागि वजेट विनीयोजन गरी प्रशासनीक संरचना र कार्यलाई मितव्ययी वनाउन अनुत्पादक खर्चहरु कटौती गर्ने नीति अवलम्वन गरीनेछ ।
- आर्थिक क्रियाकलापहरुको दुरुस्त अभिलेख राखिने छ ।
- नगरपालिकाका गतिविधि तथा क्रियाकलापहरु नियमित रुपमा वेभसाइट तथा सूचनापाटी मार्फत सार्वजनिक गरीने छ ।
- वहुवर्षिय खर्च र राजस्व पूर्वानुमान पद्धतीको आधारमा वजेट तथा कार्यक्रको तर्जुमा गरीने छ ।
- नियमानुसार आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरिक्षण तोकिएको समयमानै गराइने छ ।
- प्रचलित कानून वमोजिम लेखा प्रणालीलाई दुरुस्त राखिने छ र सम्पन्न आयोजनाहरुको कार्यमूलक लेखापरिक्षण गरीनेछ ।
- नगरपालिका तथा सवै वडा कार्यालयहरुमा सुझाव पेटीका, गुनासो सुनुवाई पुस्तिका, नागरिक वडापत्र, हेल्पडेस्क, सूचना अधिकारी तथा गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था मिलाई सुशासनयुक्त नगरपालिकाको निर्माण गरिनेछ ।
- नगर तथा वडाहरुवाट सम्पादित सवै कामहरुको वारेमा जनताहरुलाई सूसुचित गर्नको लागि वर्षमा १ पटक अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको आयोजना गरीनेछ ।
- नागरिकता सिफारसिमा लाग्दै आएको शुल्कलाई आगामि आ.व. देखि हटाइने छ ।
- जन्म, मृत्यू तथा बसाइसराइको अभिलेखलाई चुस्त दुरुस्तरुपमा राखिने छ ।
- म.ले.प. को प्रतिवेदन औंल्याइएको नियमित गर्नुपर्ने प्रकृतिका बेरुजुलाई नियमित गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ र असुल उपर गर्नुपर्ने प्रकृतिका बेरुजुलाई असुल उपर गरी बेरुजु न्यूनिकरण गरिने छ ।
- नगरपालिकाको कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी तथा चुस्त बनाउन आवश्यक ऐन, नियमावली, नीति, निर्देशिका निर्माण गरी लागु गरिने छ ।
- सार्वजनिक सम्पत्तीको संरक्षण गर्नु सबैको कर्तव्य हो। सार्वजनिक सम्पत्ती माथि बारम्बार आक्रमण हुने तथा कार्यालय परिसर भित्र अनावश्यक व्यात्ति प्रवेश गरी हुलहुज्जत गर्ने गरिरहेको हुदा शान्ति सुरक्षा तथा व्यवस्था कायम गर्न नगरप्रहरीको व्यवस्था गरिने छ ।